

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 240

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrlnyl Nrul 1/a:

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Psychologia actualului parlament ungar

I.

(*) In cele ce urmează voi căuta să schițez în cadrele posibilului felul de a fi al actualului parlament ungar, căci nu poate fi de puțin interes faptul, ca noi românii să fim în clar cu oamenii, cari făuresc legile, dela cari atârna bunăstarea popoarelor, ce locuiesc în această țară.

Voi începe cu partidul cel mai mare, cu partidul guvernamental sau cu așa zisul partid al „muncii”. Din cine e alcătuit acest partid? Răspunsul e ușor de dat. Acest partid e vechia alcătuire liberală într-o nouă ediție. El e format din aceiași oameni cari țin cu îndârjire la dogma dualismului și cari în cadrele acestei dogme caută să-și păstreze vechile privilegii, ignorând și dușmănind tot și orice idee, orice curent care stă în contradicție cu vechiul lor fel de a gândi. In acest partid sunt strânși toți mamelucii guvernului, cari au nostima chemare de a aplauda, când vorbește vre-un ministru și de a aproba orice ar zice acesta. Sunt concentrate în acest partid toate rămășițele evului mediu, toți vanitoșii feudali, cari își fac chestiune de viață din conservarea sau ștergerea feudalismului. Stăpâni și azi peste vaste terene, dotați cu dreptul de a avea latifundii — în mâinile lor se concentrează o mare și nediscutată putere, de care fac uz ori de câte-ori cutează vre-un „ideolog” să le discute îndreptățirea de a stăpâni în baza unei

averi, care nu e adunată cu truda lor. Ca tablou acești mameluci ai guvernului au o înfățișare fioroasă: căci într-adevăr e neplăcut să vezi o întreagă ceată de lume, cum ține cu îndârjire la niște privilegii învechite și cum cu o adorabilă naivitate se numește pe sine „națiune”, adevărat — vorba lui Robespierre — depositara întregii puteri de stat, și cum disprețuește de consecvent pe poporul care e chemat numai să iobăgească. E nostim să vezi cum acești motopozi se ridică și șed de câte-ori e vorba de „națiune”, de putere și de privilegii!

Nici-un om mai de seamă nu se va găsi în acest partid. Toți sunt unilaterali, preocupați de vechile tradiții cu tot calabalăcul lor de prejudecăți. La începutul organizării acestui partid se credea, că Khuen va fi nervul, care va îndruma orice activitate din sânul lui. A venit însă „leul dela Geszt” și înainte de a se pune Khuen în frunte, acest „leu” cu toată străjnicia lui s'a făcut sentinela chemată să stea în fruntea oligarhilor și să le apere discutabilele drepturi. E de-prisos poate să mai spun, că Khuen e totuș un om politic de-o talie mai pronunțată decât Tisza, dar îi lipsește spiritul de inițiativă al acestuia. Bine înțeles și unul și altul sunt stăpâniți de o bună cantitate de viclenie, dar cel din urmă — incarnatul feudal din Bihor — mai are o calitate care îl depărtează foarte mult de Khuen: întreagă lumea lui sufletească e stăpânită de-o dragoste fără leac față de classa oligarhilor din care face parte. Din faptul însă că amândoi și mai ales Tisza sunt dușmani ai curentului democratic și deci ai ideilor cari formează chestiunea de viitor a

oricărui stat din ziua de azi — trebuie să ne facem convingerea, că nici unul nici altul nu stă la înaltul nivel cultural, ce trebuie să-l aibă un conducător de partid.

Tot în partidul guvernamental mai întâlnim un soi de om, o tristă figură a vremurilor de azi, o umbră întunecată care alunecă printre șirurile mamelucilor, ca o ciudată alcătuire a metempsichozei egiptene. E, bine înțeles, nenorocitul vicar dela Oradea, căruia însă de astădată nu-i vom mai întoarce sufletul pe dos, ci-l vom lăsa să strălucească între zidurile întunecate ale fantasticului său castel.

Și mai sunt în acest partid încă vre-o câteva appendice: unele cu chip de măcelar, altele cu chip de preot, cari nu se sfiesc să-și zică români, pentruca blasfemia să fie completă.

Să trecem acum la studierea partidului constituțional. In fruntea acestuia stă iarăș un feudal, contele de tristă aducere aminte, ticlucitorul proiectului de vot plural: Iuliu Andrassy, cel cu 66,000 de iugăre.

Că de ce idei e condus acest partid, e destul să cunoaștem pe conducătorul lui ca să putem fi în clar cu întreaga lumea sufletească a aceluia. Alcătuitorii lui ca și conducătorii sunt stăpâniți de un conservatism aproape tiranic, se bălăbănesc într'un spirit de o respingătoare vanitate și numai atunci își deschid graiul, când litera constituției nu e interpretată în favorul lor. Atunci sunt cuprinși de o nervositate externă și nu cruță nimic ce întâlnesc în cale.

Partidul 48-ist e împărțit în două cete:

Ceas rău

de Const. A. Giulescu

Ploua de trei zile.

O burnițală rece te pătrundea până la piele. Nouri grei alergau pe cerul posomorit, gonți de un vânt dinspre răsărit. Frunze răvășite cădeau din arborii îngreuiți de apă. Vara era pe sfârșite. Toamna venea grăbită, nerăbdătoare, par-că să desbrace mai repede natura de podoaba verii. Pe miriștele despoiate pășteau cirezi de vite. Pământul găfăia de atâta apă. Tot mai nelămurite apăreau văile.

Măilă eși în tinda casei, se aplecă sub streșină, și se uită pe cer îngândurat. Din spre răsărit părea că se ridică o geană albastrie.

„Se luminează tot de ploaie,” își zise el.

Cocoșul în bătătură începuse să trimbițeze. Îi răspunse al vecinului, apoi altul și iar altul tot mai departe. Rațele în troc sbăteau din aripi, iar găștele își țineau pliscul ridicat în sus.

Toate spuneau, că vremea rea nu va mai conțeni.

— Hei, nu-i chip să steie ploaia, Radă, zise Măilă. Și eu pe la chindie trebuie să plec la oștire, ca mâine seară să fiu la cazarmă în vremea apeluului. Și tare mi-e teamă că n'o să mai pot ajunge... Uf!... și junghiul ăsta sub coastă nu-mi mai dă deloc pace!

— Nu vorbi într'un cias rău Măilă. Eu zic să rămâi acasă, până te-i face bine. N'or fi și ei

asa de haini, să nu creadă omului la boală. Uite, mă duc la primarul și la șeful de garnizoană. Îi rog în genunchi, să trimeată slovă la regiment că ești bolnav. Și când te-i face bine, alergi tu într'un suflet să-ți faci datoria.

— Așa ar fi nevastă, cum zici tu. Dar ai mari nu vor să știe de năcazurile ălor mici. Dacă ei nu au nici odată vre-o tânguire, cum o să creadă la cei năpăstuiți de soarte?

Rada oftă, privind în gol, și schimbă șirul vorbelor:

— Dar cum o să pleci pe mâna asta de vreme? Nici nu ai pe unde să treci dincolo. Apele își revărsate. Nu vezi că Budele s'a împreunat cu Oltetul? Cărările sunt năruite, drumurile astupate, iar podețele rupte de furia apelor.

Din zorii zilei, spunea Ion al Floarei, că podul de pe moșia boerească s'a rupt, că morile s'au înecat, iar șuvoiul apei duce în goana lui case întregi, vite înecate și copaci scoși din pământ. Nu, nu te las să pleci Măilă!

Să dea apele îndărăt și te-i ducă...

Pe drum trecea un car cu lemne încărcat de la pădure.

Boii stânceau în jug, abia trăgând povara grea. Roatele erau înămolite până la osie de pământul elisos. De sub o coșare, venea un muget de vițel. Un câne ciobănesc lătra la drum cu părul sbârilit de apă. Zăvile tot mai mult se întunecau. Apele revărsate din matcă vuuiau în depărtări, iar pe pădure să lăsase o păclă alburie.

Deși era aproape de nămiează, dar zăbunul serii, par-că învăluia necuprinsul.

Măilă se apropie de nevastă și-i zise:

— Ian' ascultă Radă; mai uită-te pe cer, că ai ochi albaștri ca seninul; doar s'o îndrepta vremea. Căci uite: când is trist și e furtună în sufletul meu, cum te uiți tu la mine, deodată mă înseninez, îmi vine vrerea bună.

— Dar tu nu știi, Măilă, că toată ziua îmi fură ochii pe cer. Știam eu că o să pleci azi. Ba aseară la toacă am făcut și pe mama ploii. Am îngropat-o la fântână și de geaba. Nu-i chip. Par-că s'a desfundat cerul și vrea să ne prăpădească.

Măilă își trase capela pe coafă și frecându-se cu mâna sub coastă, zise:

— Cu toate astea trebuie să plec, Radă. Ostașul nu știe de vreme rea. Pentru țară el trece nepăsător prin potop de gloante, necum printr'o bură de ploaie...

— Hei, așa e; dar tu ești bolnav. Te-i ducă când te-o lăsa junghiul. Acum ia mai bine o sapă și dă o fugă în ogradă și scoate de sub o brazdă vre-o două răme, să le punem la fum pe coș.

Poate s'o îndura Dumnezeu, să schimbe vremea mai de grabă. Și mâne în zori vei pleca la drum cu căruța lui Dumitru. Pentru câteva parale te ducă el până la oraș.

Măila prinse o sapă din tinda casei și trecu în ogradă pe porțița de din dos.

Ploua într'una. Găinile stăteau agribulite în coteneală. Numai cocoșul mai semeț căuta ceartă unui curcan, ce se înfoia mândru, părând că nu-l

partidul kossuthist și justhist cel zis și al independenștilor. Cel dintâi e condus de reumaticul Kossuth Ferencz, fiul nefericit al guvernatorului dela Dobrișin. Cel din urmă poartă în fruntea sa steaua dela Măcău.

Partidul kossuthist puțin se deosebește de partidul muncii. Amândouă sunt cuprinse de aceeaș poftă febrilă de a trăi din neactivitate și a-și asigura existența din nefășiute laude la adresa trecutului și din umflătele apeluri ce se adresează simțului patriotic al mamelucilor.

Bolnav e conducătorul, bolnav e întreg partidul. El pare mai mult un adaus al partidului guvernamental și numai Dzeu știe, dacă reuma fiului n'ar înceta, dacă acest nenorocit-fiu ar șede într'un fotoliu ministerial în tovărășia baiaderei sale szterenyiane.

Bilanțul cultural al acestui partid e durere tot așa de redus ca al partidului guvernamental. Toate ideile celor cari îl formează, se reduc la fraze goale, la propuneri vremelnice și la interpelații bolnave. Nici o chestiune mare nu le frământă mintea, nici un curent apusean nu e în stare să-i scoată din patologia, în care i-a băgat destinul despotice.

Partidul iusthist se deosebește de cel kosuthist întrucât acesta apără cu o mai înverșunată vehemență interesele de rassă ale poporului maghiar. Cel guvernamental și kosuthist își afirmă „mintea” mai mult în interesul clasei maghiare, pe când cel iusthist are în sine ceva din spiritul racoșian și din vorba lui aprinsă nu odată par'că se desprinde acel semnificativ „teremtette”. Tot din sânul acestuia e format și comitetul de redacție al ziarului „A nap”.

Cu un cuvânt iusthiștii sunt oameni de — clacă, adecă vorbăreți, cu gură mare, dar și foarte reduși în cunoștințe. Nu odată se lasă îmbătați de fraze reci și sunt atât de scurți la vedere, atât de miopi în politică, încât de dragul unui patriotism comercial se lasă să fie trași pe sfoară de toți

bagă'n seamă. Două bibilici se strigau de zor, ascunse undeva prin bălării. Frunzele din salcămul dela poartă cădeau rânduri-rânduri, ca niște părăluțe arămii.

Tot mai tare vuiau depărtările, iar pădurea supărată, gemea sub bătaia vântului.

În scurtă vreme se întoarse Măilă cu două râme legate pe o smicea. Luă o scară, și răzimând-o de acoperișul casei, se urcă repede pe o margine, până la coș. Puse nuiua de-a curmezișul și în urmă își îndreptă privirile către apus.

— Hei Rada, zise el: Să știi că se îndreaptă vremea. Uite se deschide geană de lumină la Cornul caprei. Negurile se ridică de pe văi și gonesc spre miază-noapte. S'a schimbat vântul. Măne avem vreme bună.

Dar, n'apucă să-și termine vorba, că făcând o mișcare greșită, alunecă din vârful casei, și căzu rostogolindu-se până jos.

La pământ se isbi cu capul de o trupină nodurosă; întinse apoi picioarele tremurând; căscă de două ori cu gemete înăbușite și întorcându-se cu fața în sus, își pironi ochii în necunoscut.

Se sfârșise.

Rada țipa nebună alergând pe drumul mare. Ploaia încetase să mai cadă, iar zările tot mai mult se luminau. Un glas de clopot plângea undeva în depărtare...

Se apropia chindia, vremea când Măilă trebuia să plece la oștire.

De sub un nour se furișă o rază dela soare, alintând corpul rece al sărmanului soldat.

Ochii sticloși priviau întrebători în adâncul cerului, așteptând par'că să se lămurească geană de lumină în depărtările plumburii.

precupeții sentimentelor patriotice și mai ales sunt în mod îngrozitor seduși de evreei speculanți, cari sprijiniți de îndelungatele experiențe câștigate în decursul vremurilor — cunosc așa de bine oamenii și se pricep așa de perfect la exploatarea naivilor și a tuturor soiurilor de gură-cască.

Partidul poporal se împarte de fapt, dar nu și în formă în două grupuri, cari reprezintă două curente: curentul clericalilor retrogazi și curentul socialiștilor creștini sau a social-creștinilor.

Cei dintâi fac aceeaș politică conservativă, pe care o face majoritatea parlamentului, cei din urmă se pare că ar vrea să facă o politică mai creștinească, deși le lipsește un statornic spirit de inițiativă și n'au energia necesară, cu care să continue un lucru început.

Se cam înrudește acest partid, condus de ofițerul Rakowsky, cu cel constituțional. Amândouă slujesc cam acelaș scop și amândouă protestează înviforată, când vre-un cetățean mai slobod la gură cutează să spună, că Ferrer a fost nevinovat și că el a căzut jertfă pornirilor anticulturale ale clericalizmului spaniol!

Acordul franco-german

(*) În sfârșit acordul franco-german este semnat. El înseamnă o victorie dintre cele mai frumoase, dar totdeodată dintre cele mai grele, ale politicii externe franceze. Franța a obținut dela Germania recunoașterea supremației franceze în Maroc. Imperiul șerifian aparține acum republicii franceze, în schimb însă o însemnată bucată din Congoul francez a fost cedată Germaniei.

Teritoriul cedat de francezi însă nu atinge nici pe departe importanța Marocului nici din punct de vedere geografic și economic și nici din punctul de vedere politic.

Cucerirea Marocului de către francezi își are o istorie a ei, o istorie variată, plină de peripeții și de fluctuațiuni. Marocul și-a avut aderenții lui fervenți, dușmanii lui răutăcioși. Dar cei dintâi au învins și ne închipuim ce mare trebuie să fie satisfacția lor astăzi când politica lor a triumfat prin încheierea acordului franco-german, care a dat Franței Marocul, deși după mari sacrificii.

Fostul ministru de externe și actualul ministru al marinei militare franceze Delcassé spunea despre Maroc:

„Marocul, pus sub influența noastră, însemnează întărirea imperiului nostru din Africa de Nord; căzut sub o influență străină el înseamnă pentru acelaș imperiu al nostru amenințarea și paralizia...”

Nimeni n'a apărât ideia anexării Marocului la Franța mai mult decât Delcassé. Și el avea dreptate.

Marocul complectează lanțul de colonii franceze din Africa de Nord. Dacă el ar aparține unei puteri rivale Franței, Algeria ar fi în orice moment amenințată, asemenea Tunisul, și această amenințare și paralizie (cum spune Delcassé) s'ar repercuta chiar asupra Franței. Oricare bărbat politic francez trebuia să se convingă că Marocul trebuie să fie al Franței, chiar cu prețul unor mari sacrificii.

Incepând dela 1800 Franța n'a făcut decât să plătească mereu puterilor rivale dreptul instalării sale în Maroc. Guvernele franceze, cari s'au perindat de atunci au inaugurat un adevărat sistem de compensațiuni, sistem care nu prea s'a văzut în istorie. Franța a despăgubit Anglia, Italia, Spania și în sfârșit Germania, deși aceste state n'au avut niciodată nici un drept asupra Marocului.

Guvernele franceze simțeau că statele de mai sus n'ar fi consimțit la cucerirea Marocului de către Franța fără ca să obție compensațiuni însemnate. Marocul era o țară prea mare, prea bogată, prea importantă pentru Franța decât ca aceasta să-l fi putut avea fără mari sacrificii. De aceea Franța călcând peste principiul integrității imperiului otoman a lăsat Italiei mână liberă în Tripolitania, de aceea a renunțat definitiv la Egipt, asupra căruia avea drepturi istorice legate de tradițiunile glorioase despre un Bonaparte, un Kleber, de aceea a mai cedat, tot Angliei, Țara-Nouă asupra căreia avea drepturi seculare, a cedat Spaniei fâșia de nord a Marocului și de aceea a consimțit la amputarea Congoului francez!

Atâtea sacrificii pentru o singură țară. Trebuie ca terenul câștigat să egaleze pe cel pierdut.

Să vedem care era situațiunea la izbucnirea conflictului franco-german?

Se știe că acest conflict a fost evident în momentul când s'a făcut cunoscută trimeterea la Agadir a canonierei germane „Panther”. Ministrul de externe Kiderlen-Wächter credea că prin acest act, mai mult brutal decât politic, va intimida Franța și o va face să plătească foarte scump cucerirea ei marocană.

În acel moment situațiunea în Maroc era următoarea: În urma incidentelor cari s'au ținut lanț din 1907 până în 1911 Franța a ocupat orașul Udja, districtul Șakia, orașele Fez și Meknés și drumul ce duce dela Fez, capitala imperiului, la Rabat. D'abea într'un târziu, după ce francezii erau de mult în Fez, Germania s'a trezit la realitatea că actul dela Algeiras — care la dreptul vorbind era o creatură hibridă a diplomației — a fost călcat în picioare și că ar fi bine dacă Germania s'ar folosi de acest prilej spre a stoarce dela Franța nu numai concesiuni economice în Maroc, dar și compensațiuni teritoriale.

Această intențiune ar fi putut să fie arătată de Germania într'un chip mai puțin brutal decât cum s'a făcut. Dar d. Kiderlen-Wächter a ținut să marcheze venirea sa în capul afacerilor externe prin un act de senzație. Germania arătase că vrea să... trateze cu Franța.

Tratatul, condus de d. Kiderlen-Wächter și de abilul ambasador al Franței la Berlin d. Jules Cambon, au durat patru luni de zile. Ele ar fi durat mai puțin dacă din partea germană s'ar fi dat dovezi de mai multă bunăvoință și mai multă... logică.

Acordul este încheiat. Să vedem ce cuprinde.

Germania doria două lucruri: partea mai mare și mai importantă a Congoului francez, asupra căruia își atintise dela început privirile, și un sistem de privilegii pentru comerțul său în Maroc. Franța a știut să conducă tratativele așa, încât Germania n'a primit decât o parte puțin im-

portantă din Congo iar sistemul de privilegii economice a fost într'un sistem de liberă concurență.

Analizând acordul încheiat vedem, că Franța a obținut toate garanțiile necesare pentru *supremația* sa în Maroc: ea are dreptul ocupației militare, dreptul reprezentăției diplomatice, controlul direct al finanțelor și al întregii administrațiuni, controlul serviciilor publice, dreptul de a suprima sistemul capitulațiilor și al protectoratelor supușilor străini. Germania a promis a nu se mai amesteca într'un viitor aranjament franco-spaniol în Maroc.

În schimbul abandonului Marocului Germania a cerut cesiuni teritoriale în Congoul francez. Guvernul german cerea la început întregul Congo maritim și Congoul de jos tot întreg, ceea ce ar fi fost o pierdere enormă pentru Franța. Pretențiunea aceasta absurdă a fost însă respinsă de Franța. Atunci Germania s'a încapăținat a cere un acces la râurile Congo și Ubanghi pe o frontieră de 300 de kilometri.

Franța n'a admis însă accesul la aceste două râuri foarte importante decât pe o lungime de 7 kilometri și ceva, în două puncte: unul la Nord la Ubanghi (râu, care se varsă în Congo) și altul la Sud la Congo.

Prin stabilirea acestor două puncte Congoul francez este tăiat în trei porțiuni iar colonia Camerun a germanilor și-a mărit partea de Sud transformându-se într'un Congo german, — ceea ce nu exista până acum. Acest Congo german se învecinează pe o linie de 7 kilometri cu Congoul belgian.

Franța și-a rezervat însă dreptul de trecere, chiar cu *armata*, prin cele două puncte ce desmembrea Congoul francez. Ea mai are dreptul să se servească de liniile telegrafice și de căile ferate, cari ar trece prin acele puncte.

Rezultatul definitiv este acesta: Franța a obținut Marocul tolerând însă mutilarea Congoului. În Congo s'a creat o situațiune nenaturală, hibridă care nu va putea dura mult și va fi cauza unor *nouă neînțelegeri*.

Congoul francez n'a fost suprimat ci numai redus.

O serbare culturală la București

În București exista de mai multă vreme o frumoasă instituție culturală „Casa școalelor”.

Înființată la 1883, ea este o instituțiune autonomă cu scopul de a ajuta și susține școlile din țară, administrează deosebite fundațiuni, legate și donațiuni, din care se dau burse, etc...

Însă menirea ei supremă e cuprinsă în deviza: *Cultura și educațiunea poporului*.

Pe lângă aceasta instituțiune s'a înființat în anul 1910 un *muzeu pedagogic*, precum și o *biblioteca pedagogică* cu o bogată colecție de cărți pedagogice în diferite limbi, precum și cărți didactice întrebuintate în școlile din țară și din celelalte provincii românești.

Biblioteca este pusă la dispoziția corpului didactic, nu numai în spațioasa sală de lectură, ci se împrumută și acasă oricărui membru al corpului didactic. Deasemenea posedă un bogat număr de diapozitive — vre-o șase mii bucăți aranjate pe serii — cari pot servi pentru ilustrarea conferințelor, ce eventual membrii corpului didactic ar ține pe sama elevilor.

Dar „Casa Școalelor” în zelul și abnegațiunea sa neprețuită nu s'a mărginit numai de-a da în mâna corpului didactic cărți frumoase și folositoare, ci ea se îngrijește și de educațiunea tinere-

lor generațiuni, de educarea elevilor, cari sunt sufletul neamului nostru.

Astfel înțelegându-și menirea ea a înființat în zilele acestea o *prețioasă bibliotecă publică pe seama elevilor de curs secundar*.

Inaugurarea acestei biblioteci s'a făcut în ziua de 20 oct. a. c. la 3 p. m. în localul administrațiunii „Casei Școalelor”, în prezența Ministrului Instrucțiunii publice și al Cultelor, d. C. C. Arion, fiind de față un frumos număr de profesori și profesoare, elevele dela „Azilul Elena Doamna” și dela „Internatul Central” precum și un număr de elevi, ca reprezentanți ai colegilor lor din toate școlile secundare din capitala României.

Deschiderea solemnității s'a făcut printr'un frumos discurs rostit de d. *Mihail Popescu*, harnicul administrator al „Casei Școalelor”.

D-sa ne relevază rostul bibliotecii publice în manifestația culturală a unui popor și ne dă amănunte cu privire la noua bibliotecă.

Iată ce ne spune:

„Biblioteca cea nouă cuprinde 3407 volume și am adunat aici toate lucrările mai însemnate ce s'au scris în limba românească și cari corespund caracterului acestei biblioteci.

„Am îmbogățit biblioteca cu operele de valoare ale oamenilor mari din țările streine, cari și-au depus talentul și munca lor pentru a lumina și pe alții, și a le face cunoscut adâncimile științei. Avem în limba românească 1873 volume, în cea franceză 1097 volume, în cea germană 437 vol. Avem o enciclopedie franceză și una germană și posedăm dicționare pentru toate limbile clasice și moderne, așa că elevii vor avea la îndemână tot ce le trebuie”.

„Dar, accentuează d-sa, acum nu mai avem nevoie decât de entuziasmul și îndemnul la muncă pentru îndeplinirea acestei opere, la care sunt chemați profesorii și familia”.

„Până acum n'a existat o bibliotecă oficială publică — zice mai departe d. Popescu — pentru elevii secundari, cu caracter curat școlar și educativ. Sunt biblioteci în capitală, pe lângă diferitele școli secundare, și unele chiar foarte bogate în cărți de valoare, dar se folosesc de dănsese aproape numai profesorii, și rar, foarte rar elevii. Și aceasta pentru motivul, că nu sunt organizate încă pentru acest scop, sau lipsesc multe din cărțile ce le trebuie elevilor”.

„Această mare și mult simțită lipsă m'a îndemnat, domnule ministru, ca luând consimțământul domniei voastre, să completez opera culturală începută de Casa Școalelor și pe lângă biblioteca pedagogică a profesorilor secundari, să împlinesc și această lacună și să înzestram deocamdată școlile secundare din capitală cu cea mai bună și mai proprie bibliotecă”.

Însă scopul unei astfel de biblioteci nu este numai de a ne da cât mai multă lumină, cât mai ales formarea caracterului tinerelor generații. Și aceasta se poate face numai prin cultivarea sentimentului patriotic în inimile tinere, dupăcum și-a exprimat această nobilă dorință M. S. regele și d. ministru la mărețele serbări culturale dela Iași.

D. Popescu a încheiat acest frumos discurs prin următoarele:

„Cu toții trebuie dar să ne unim puterile, ca să împlinim acest ideal și să facem din generația ce ne va urma, oameni de caracter și buni patrioți, iar biblioteca noastră să devie asemenea acelei făclii a preotului, dela care — după obiceiul credinții noastre în noaptea învierii — își aprind toți credincioșii făcliiile lor, ca să le ducă cu dânsii acasă”.

Apoi d. C. Arion, ministrul instrucțiunii publice, luând cuvântul își arată mulțumirea văzând că se adaogă o nouă ramură de activitate la Casa Școalelor. Schițează importanța bibliotecii arătând că este o ajutorare indispensabilă pentru școală.

Nu poate fi școală fără bibliotecă. În școală se dobândește știința, la bibliotecă mai ales cultura.

Știința e ceva mai mult și ceva mai puțin decât cultura. E ceva mai mult știința, fiindcă ea este expresiunea adevărului; e ceva mai puțin decât cultura, fiindcă aceasta din urmă, rezultat al științei, rămâne în noi, nu se pierde niciodată, pe când noțiunile științei se pot uita.

Aci e rolul bibliotecii.

D. ministru Arion spune, că în copilărie se cetesc cărți bune și cărți rele. D-sa urează tinerilor să nu cetească decât cărți bune, dar dacă cumva vor ceti și vre-o carte rea, să le dispară din minte cum dispăre o picătură de apă care cade pe un fier roșu.

Arată cât e de mare răspunderea corpului didactic cu privire la educațiunea tinerilor, cum profesorii, în această privință trebuie să fie alături cu familia elevului și familia să fie alături cu profesorul.

Când silințele vor fi din amândouă părțile, atunci vom avea nu numai tineri luminați, ci și buni patrioți.

D. ministru spune că a cerut și va cere totdeauna patriotism, care este unitatea sufletească a unei națiuni.

„Cultura și știința nu au graniță, dar cerem patriotism, ca să devenim în lume un factor al civilizațiunii”.

Adresându-se elevilor, d. ministru le spune:

„Copii, să aveți ideal, să priviți foarte departe înaintea voastră și veți fi ceea ce dorim cu toții să fiți: oameni luminați și patrioți cari vor înălța țara lor”.

„Mai presus de toate, zice d. ministru Arion, eu pun școala, căci ea a făcut România modernă.

„Astăzi, când tinerii noștri trec granița ca să-și desăvârșească luminile lor bine începute și bine culese la noi, ei nu se mai duc înăuntru, căci și noi suntem înăuntrul civilizațiunii europene.

„Această minune au făcut-o generațiile cari ne-au precedat prin școală.

„Tot prin școală se vor face și alte mari minuni în viitorul țării noastre”.

Entuziastul și patrioticul discurs al d-lui ministru Arion a fost întrerupt de mai multeori de aplauzele corpului didactic.

D. Marin Dumitrescu, directorul liceului G. Lazăr, a vorbit cel din urmă. D-sa a arătat importanța bibliotecii pentru școală, această comoară care e pusă azi la îndemâna elevilor.

Adresându-se d-lui ministru spune, că a simțit o nespusă bucurie când a aflat, că după îndemnul d-sale s'au pus în acea bibliotecă toate operele geniului românesc. Prin aceasta, biblioteca de față, acest templu de lumină, devine un altar național.

D. director al liceului Lazăr a terminat apoi mulțumind d-lui ministru din partea elevilor.

După aceste frumoase discursuri, cari au ridicat mult nimbul serbării, au urmat diferite producțiuni nu întrâtât distractive, cât mai ales foarte instructive pentru tinerele vârstare ale neamului nostru.

S'a cântat la gramofon cântece ale marilor artiști ai lumii, iar cinematograful ne-a arătat frumoase vederi din țară și interesante experiențe din domeniul științelor fizice, chemice și a științelor naturale.

La urmă invitații au trecut în altă sală de recepțiune, unde li-s'a servit șampanie.

D. C. C. Arion, a închinat cel dintâiu pentru noua instituție culturală, a mai toastat d. Mih. Popescu în numele profesorilor și profesoarelor și d. profesor Șonțu, arătându-și admirația pentru căldura și activitatea ce o are d. C. C. Arion în vederea progreselor școalelor.

D. ministru s'a întreținut mult timp cu profesorii și cu ceilalți invitați, iar la 6 ore solemnitatea s'a terminat.

Fiecare a plecat mulțumit de ținta urmărită de „Casa Școalelor”, anume de a se da o instrucțiune cât mai largă și mai completă generațiilor tinere, și încântat, nu numai de interesul ce ministrul poartă școlii, cât mai ales de jertfele, pe cari a dispus să le aducă școlii aceasta instituție atât de indispensabilă nouă românilor”.

Octavian.

Adunarea din Șimleu. Frumoasa adunare populară care a avut loc ieri, în 8 oct. n. în Șimleul-Silvaniei ne umple inima de bucurie. Frații noștri de pe aceste plaiuri istorice au grăbit la Șimleu, deși nu în număr tocmai mare, ca aici într'un glas să dovedească, că în ei sentimentul național arde cu flacăra mare și că zădarnice sunt toate năzuințele haine ale dușmanului de a înăduși acest sentiment. Da, căci frații noștri din acest ținut, nepoți ai marelui Bărnuțiu, și-au săpat adânc în inimile lor cuvintele scumpe ale acestui mare apostol al românilor, născut pe aceste plaiuri udate cu mult sânge românesc.

Tabăra românească cu prilejul acestei adunări populare deși nu a fost mare, dar cu atât mai mare era însuflețirea care o stăpânea. Era o privescție admirabilă când frații noștri în cete mărunte dar însuflețite în frunte cu vrednicii lor păstori sufletești coborau de pe dealuri și grăbiau spre Șimleu, mânăți de dorul de a auzi sfaturile înțelepte ale conducătorilor și de a-și spune dorințele și necazurile ce le apasă inima.

Rar va mai fi văzut cetatea lui Băthory atâta însuflețire românească, ca și acum. Și însuflețirea fraților noștri a fost mărită și prin faptul, că însuș venerabilul președinte al partidului național român a luat parte la această adunare populară.

Adunarea s'a ținut în piața mare și a durat trei ore. La această adunare au luat cuvântul următorii domni: *Andrei Cosma*, directorul „Silvaniei” în Șimleu; *Gheorghe Pop*, avocat în Zălau; *Gheorghe Pop de Băsești*, președintele partidului național, *dr. Vasile Lucaciu*, deputații *dr. Alexandru Vaidavoevod* și *dr. Ștefan C. Pop*, *dr. Alexandru Aciu*, avocat și *d. dr. Victor Deleu*, adv. a cetit proiectul de rezoluțiune, pe care adunarea l-a primit cu mare însuflețire.

După adunare a avut loc un banchet la hotelul „Național”, la care s'au rostit toasturi multe și însuflețite, iar seara apreciatul nostru artist tenorul *Ion Rădulescu* a dat un foarte reușit concert cu concursul d-nei *dr. V. Deleu*.

Raport amănunțit vom da în numărul viitor al ziarului nostru.

Protestul fostului episcop Safirin.

Se cunosc fazele prin cari a trecut conflictul bisericesc din România, și cari au avut ca rezultat dimisia mitropolitului primat și depunerea din scaun a episcopului Safirin. În pragul alegerii nouilor înalți demnitari bisericești, episcopul Safirin nu se lasă învins, ci a trimes sfântului sinod un lung memoriu, prin care protestează contra sentinței sinodului, recapitulând faptele din punctul său de vedere. Prin acest protest, episcopul Safirin se declară, că este încă episcop al Romanului și cere ca sinodul să intervină la autorități pentru a-l lăsa să reîntre în palatul episcopal, reluându-și funcțiunea. Expune în acest scop 12 motive prin cari se crede îndreptățit să ia această atitudine.

Nu se știe încă ce deciziune va lua sinodul față cu acest viguros protest. Ar fi însă destul de regretabil dacă în loc să se curme actuala criză bisericească, ea se va complica și mai rău.

Noul minister austriac înaintea camerei. *D. Stürgkh*, ministrul președinte, prezintă parlamentului noul cabinet, a făcut o declarațiune-program, primită cu vii aplause.

Primul ministru a zis, între altele:

Cea dintâi datorie a guvernului și a parlamentului este să înlăture, prin silințe comune, greutățile actuale spre a obține o activitate normală a parlamentului.

Primul-ministru s'a declarat prieten sincer al parlamentului care trebuie să aibă rădăcini în inima populațiunii. Dată fiind imposibilitatea unei majorități politice prealabile, trebuie să se creeze o majoritate de muncă rodnică, din care nici un partid să nu fie exclus.

Răspunzând diferitelor întreruperi făcând

aluzie la știrile ziarelor cumcă ministrul justiției, care a făcut parte și din cabinetul *Gautsch*, ar fi primit portofoliul cu oarecare rezerve, *d- Stürgkh* constată că toți membrii guvernului au intrat în cabinet sub aceleași condiții și anume: o administrațiune absolut obiectivă și imparțială față de toate populațiunile. (Aplause, protestări pe băncile cehilor-radicali).

Primul-ministru a încheiat făcând apel deputaților de a coopera cu guvernul care voiește să fie un guvern de pace internă, de acord național și de muncă rodnică pentru prosperitatea patriei și a naționalităților.

Revoluția din China. Știrile ce sosesc din China — parte dau Peking-ul revoluționarilor — parte numără orele câte mai are orașul sfânt a fi capitală a vechei Chine. Familia imperială dacă n'a părăsit Peking-ul până acum, a luat toate măsurile ca fuga să nu-i poată fi împiedecată și în momentul oportun va lăsa Peking-ul și China. Dinastia și regimul vechiu sunt lipsite de apărare. Aproape toată armata e revoluționară.

Intre revoluționari se pot distinge două curente: primul și cel mai puternic e pentru o monarhie constituțională, iar al doilea e republican. Aceste două sunt gata a se uni și a lupta vitejește contra oricărei intervențiuni externe.

Noua fază a crizei

Armistițiul. — Alegerea noului președinte. — Opoziția păcălita.

(Prin telefon dela corespondentul nostru)

Contele *Andrássy* și vicepreședintele *Návay* sub impresia ciocnirilor violente din ședința de marți, au început noi tratative de pace și au isbutit să încheie un armistițiu între guvern și opoziție.

Condițiile principiale ale păcii intermale sunt următoarele:

- 1) Camera până în 15 decembrie, patru zile din săptămână va debata budgetul, iar miercuri și sâmbătă proiectele militare.
- 2) Noul președinte al camerei va aplica regulamentul camerei în spiritul lui *Berzeviczy*.
- 3) După votarea budgetului fiecare partid își recâștigă libertatea de acțiune.

Conformându-se guvernul și opoziția condițiilor de pace, s'a abandonat candidatura lui *Tisza* și cei 48 de oratori ai opoziției au renunțat la cuvânt și și-au revocat motiunile.

Astfel deocamdată s'a restabilit mersul normal al desbaterilor parlamentare.

În ședința de azi a camerei s'a efectuat alegerea noului președinte. Vicepreședintele *Návay Lajos*, unul dintre mijlocitorii păcii intermale s'a ales cu totalitatea voturilor.

După alegere noul președinte a urcat tribuna prezidențială și a ținut un scurt discurs, care a stârnit protestări viforoase pe băncile opoziției.

Opoziția se crede păcălita, pentru că din discursul noului președinte transpiră intenția de a aplica mai sever regulamentul camerei, decât antecesorul său *Berzeviczy*.

Discursul lui *Návay* a zăpăcit opoziția. Corifeii opoziției s'au întrunit la conferință intimă, care a încredințat pe *Justh*, să ceară explicări dela *Návay*.

Abia că s'a încheiat armistițiul și s'au ivit noi complicații.

Ședința camerei.

Ședința s'a început la ora 10 și jumătate. Prezidează *Kabos*. După cetirea procesului verbal, s'a purces la alegerea de președinte al camerei deputaților.

— *Trăiască Návay!* — răsună din toate părțile.

După ce președintele *Kabos* a cetit dispozițiile legii cu privire la alegerea președintelui — s'a ordonat votare nominală.

S'au dat 250 de voturi, dintre cari 217 au căzut pe *Návay*.

După alegere a urmat pauză. După pauză noul președinte al camerei *Návay* urcă tribuna prezidențială și rostește un scurt discurs.

Mulțumește pentru încrederea întregii camere. Își exprimă bucuria, că în sfârșit totuș s'a putut stabili o oarecare înțelegere între cei rășboinici și între oamenii păcii.

Voiu respecta — continuă — libertatea discuției, dar mă voiu sili să o combinez cu dreptul de a lua hotărâri și a aduce concluzii.

Apoi sfârșește:

Dar sunt pătruns de răspunderea mare, ce o am față de patrie, ca regulamentul, conform cu intențiunile ei adevărate, să fie întrebunțat pentru a asigura camerei o activitate folositoare. (Protestări în stânga).

Noii vicepreședinți.

Vicepreședintele *Kabos* solidarizându-se pe deplin cu *Berzeviczy*, își va da de asemenea demisia. Astfel amândouă posturile de vicepreședinți ai camerei au devenit vacante. Sunt luați în combinație contele *Wickenburg Márk* și *Beöthy Pál*, un satelit al contelui *Tisza*. Opoziția nu a primit candidatura lui *Beöthy*, neavând garanție, că va aplica regulamentul camerei în spiritul lui *Berzeviczy*.

Rășboiul italo-turc

Anexarea Tripolitaniiei și marile puteri.

— În cercurile oficiale din Paris precum și în cele diplomatice din Londra, notificarea Italiei că a proclamat anexarea Tripolitaniiei și Cirenaiceii a fost primită cu liniște. Guvernul francez și englez n'a făcut însă până acum nici o declarație, dacă aprobă sau desaproabă anexarea. Germania de asemeni nu s'a pronunțat până acum.

În cercurile politice germane se crede însă că Turcia nu va primi cu nici un preț anexarea. Actualul guvern turc nici nu va îndrăzni măcar să înceapă tratativele cu Italia asupra anexării.

Austro-Ungaria se găsește în fața unei probleme foarte grele. Deoparte Turcia și de cealaltă Italia, una, pe care o simpatizează pe față și a doua, aliata ei.

Se încearcă a se găsi o formulă care să mulțumească atât opinia publică cât și statele europene.

„Tribuna” din Roma.

— Entuziasmul provocat în populațiunea italiană de comunicatul asupra anexiunii Tripolisului, se resfrânge și în presă.

Ziarul „Tribuna”, din Roma serie următoarele:

„Anexiunea, proclamată imediat după chemarea sub drapel a contingentului 1889, e o dovadă despre energia guvernului italian.

Anexiunea mai e însă în acelaș timp și o dovadă despre situația favorabilă a trupelor italiene dela teatrul rășboiului.

De aci înainte Turcia va trebui să-și ia răspunderea continuării rășboiului.”

Seriozitatea actului anexării

„*Berliner Tageblatt*” vorbind de nota Italiei prin care comunică anexarea Tripolitaniiei, spune între altele:

Guvernul italian decretează anexarea Tripolitaniiei și vrea prin aceasta să dea a înțelege, că

nu renunță la nimic din planul său în această chestie.

Este știut însă, că trupele italiene nu îndrănesc să pătrundă în interiorul Tripolitaniei, ci mai mult se retrag decât intră în Tripolitania.

In aceste condițiuni anexarea e cel puțin lipsită de seriozitate.

Atașați militari la Tripolis

Din Malta se anunță, că vaporul austriac „Bosnia”, având pe bord numeroși atașați militari, a sosit de ieri la Benghazi.

Până acum atașatii streini n'au obținut dela comandantul trupelor italiene permisul de debarcare.

Guvernul italian și masacrele

Un membru al guvernului italian într'un interview acordat unui ziarist cu privire la masacrele din Tripolis, a declarat, că tratatul dela Haga dela 1907, cu privire la drepturile popoarelor nu poate fi aplicat poporului arab din Tripolis care urmează a fi tratat ca rebel pentru că după ocupațiunea Tripolisului cea mai mare parte din ei s'au supus predând și armele, iar azi ei se ridică contra dominațiunii italiene.

Nou ordin pentru menajarea prizonierilor

Ministrul de războiu turc a telegrafiat azi din nou lui Neschat Bey, comandantul trupelor otomane din Tripolitania să ia toate măsurile ca prizonierii italieni să fie bine tratați.

E în interesul turciei și umanității ca trupele otomane să nu comită ororile trupelor italiene.

De ce s'au revoltat arabii?

După versiunile martorilor oculari, situația la Tripolis e aceasta:

Dela ultimele lupte, moralul trupelor italiene a scăzut mult.

Musulmanii sunt surprinși, constatând o mare consumație de alcool din partea italienilor. Restaurantele și cârciumele sunt pline de soldați și de marinari italieni.

Pe străzi, dai la fiecare pas de bețivi.

Vinul s'a scumpit până la doi lei litrul. Populația are impresia că italienii n'au venit la Tripolis pentru un războiu, ci pentru partide de plăcere.

Dacă la început italienii au manifestat un oarecare respect pentru musulmani, aproape îndată după debarcare acest sentiment s'a schimbat în răzburare, prin nimic motivată.

Musulmanii au fost molestați în tot chipul. Când făceau rugăciuni în moshee, vagabonzi și soldați italieni, în stare de beție se uitau pe ferestre și își băteau joc de credincioși.

Femeile erau de asemenea molestate și urmărite pe stradă.

Cel dintâi lucru pe care l-a făcut guvernul italian a fost să creeze un sistem de spionaj pentru a descoperi comploturi eventuale.

Mare luptă la Derna.

Ministrul de interne al Turciei a comunicat seara ziaristilor o depeșă oficială anunțând că în noaptea de 28 octombrie un batalion de infanterie turcă cu patru coloane de senuși a atacat orașul Derna.

Turcii au avut 80 morți, italienii 500 morți. (?)

Turcii au luat 18 tunuri. O canonică italiană a bombardat timp de trei zile în șir portul și biroul telegrafic, dar fără efect. Toate triburile sunt gata la războiul sfânt și n'au nevoie de sprijinul din alte părți ale Turciei. 18 șeci au participat la asaltul contra orașului Derna. Depeșa a dat loc la svonul că Derna ar fi fost cucerit de turci, ceea ce este inexact.

O nouă înfrângere a italienilor.

Ziarului „Vossische Zeitung” i-se comunică din Constantinopol:

Italianii au suferit o nouă înfrângere la Benghazi, unde au fost atacați de arabi din două părți. Au fost omorâți 150 de italieni. Arabii au pus mâna pe 400 arme și două tunuri.

Din cauza furtunei vasele italiene nu au putut lua pe bord pe italienii respinși.

*

Berlin. — Incercarea italienilor de a debarca trupe la Suwari nu a reușit. Italianii au suferit mari pierderi.

O nouă luptă la Tripolis

Constantinopole. — Ministrul de războiu publică azi următorul raport telegrafic dela Neschat Bey, comandantul trupelor turcești dela Tripolis:

Ieri la ora 4 am reînceput un atac general și sângeros contra inamicului, care a suferit o mare înfrângere.

El a avut 500 pe morți și 150 de răniți și s'a retras abandonând un lagăr dela marginea orașului, care a fost ocupat imediat de trupele noastre.

Trupele arabe au șarjat cu lănci și cu săbii și au avut o mare parte în această victorie.

Inamicul a avut mulți ofițeri uciși și foarte mulți răniți.

Trupele lor au cules de pe câmp pe ofițerii răniți și i-au luat cu ei.

Cele patru vase ale flotei, rămase la Tripolis, deschizând focul, trupele noastre au fost nevoite să se retragă.

Trupele noastre au avut pierderi mici.

Vom repeta atacul.

Bombardarea portului Chios.

O telegramă sosită la Constantinopol anunță, că flota italiană ar fi început azi bombardarea portului Chios.

Știrea nu este încă confirmată.

Socialiștii bulgari și războiul.

Eri, s'a ținut în Sofia și în orașele mai mari ale regatului, meetinguri de protestare împotriva războiului italo-turc.

Sau luat rezoluțiuni prin cari se protestează în contra acestui războiu, care are ca țintă întărirea capitalismului, și se ridică glasul în favoarea păcii.

Rezoluțiunile mai cer deasemenea întemeierea în Balcani, a unei federațiuni republicane în care să între Serbia, Bulgaria, România, Turcia, Grecia și Muntenegru.

CORESPONDENȚE

DIN AUSTRIA

Viena

6 nov. n.

Noul minister austriac.

Camera deputaților s'a pomenit luni cu noi miniștri pe fotoliile ministeriale. Spre marea surprindere a corifeilor politici din Austria baronul Gautsch a fost definitiv abandonat și un politician în color, contele Stürgkh a fost încredințat cu formarea noului cabinet.

În aceste momente nu se poate ști pozitiv, că noul minister Stürgkh va reprezenta politica antecesurului Gautsch sau că va apuca pe o nouă cale.

Din acest motiv deocamdată mai toate partidele politice din Austria păstrează o ținută foarte rezervată.

După toată verosimilitatea contele Stürgkh nu va izbuti să înjghebeze o majoritate parlamentară, capabilă de acționare, pentru că ivirea noului guvern nu a schimbat întru nimic vechile cadre de partide. Nu e de mirare, dacă se prevestește era ș-lui 14.

E de importanță, că nu numai creștin-socialii, ci chiar și germanii naționaliști își păstrează deplina libertate de acțiune față de noul guvern Stürgkh.

În liga germanilor naționaliști domnesc păreri divergente cu privire la atitudinea partidului față de noul minister, așa că nici acum nu s'a stabilit încă o ținută uniformă. Germanii radicali sunt cam plouați și amenință cu disidență, în cazul dacă partidul germanilor naționaliști nu va lua o ținută ostilă față de guvern.

Asemenea stări domnesc în clubul cehilor radicali, cu toate că se desmint svonurile de sfășiere; cehii radicali combat cu înverșunare pe junii cehi și pe agrarieni, acuzându-i cu echivocitate. Ei amenință, că vor merge pe căile lor proprii.

Se mai asociază la neajunsurile acestea și divergențele acute dintre grupurile dr. Kramartz și dr. Massaryk-Stransky.

Deputatul dr. Massaryk într'o conferință a partidului a învinuit pe dr. Kramartz, șeful junilor cehi, că fără îndreptățire se prezintă, ca șef al delegațiilor cehi, deoarece numai 14 înși îl urmează. Cehii nu ar fi permis să se simtă satisfăcuți cu cele două portofolii acordate, ei ar trebui să cumpănească importanța acestora.

Profesorul Massaryk a criticat aspru pe conducătorii cehi, pentru că au uitat să pună în discuție cu prilejul conferinței comitetului executiv chestia universității a doua cehe; a reformelor școlare; și chestia tehnice din Praga.

Deputatul dr. Stransky a protestat contra ușurinței culpabile, ca pretențiunile reale ale cehilor să fie jertfite pentru a putea satisface pornirile ambițioase ale unor corifei.

Din aceste declarații se vedește pe deplin, că contrastele și diferențele în tabăra cehă sunt tocmai așa de mari, ca și în tabăra germană; îndeosebi cu privire la ținuta față de noul guvern.

Chiar și în clubul polon în felurite chipuri se comentează evenimentele recente.

Slavii de sud se simt solidari cu frații lor din Croația și sunt peste măsură consternați, că domnia absolutistică a banului Tomasics dăinuiește înainte, din grația guvernului maghiar.

Dar nu numai slavii de sud pretind o politică ostilă față de maghiari, ci majoritatea covârșitoare a parlamentului austriac nutrește o deosebită antipatie față de actualul regim din Ungaria.

Cabinetul Stürgkh are deci parte de conflicte: cu parlamentul austriac pe deoparte și cu guvernul ungar în chestia cărnei de altă parte.

DIN ITALIA

Roma

— 5 nov. n.

Fatma și bersalierul. Campania presei europene contra Italiei. O farsă jucată unui ziar german.

Se povestesc nenumărate episoade cu ocazia războiului italo-turc și din toate se vede inima bună a italianului, care este în stare să se sacrifice pentru aproapele său, chiar când acesta îi este dușman de moarte. Nu există popor în care dragostea de copii să fie mai dezvoltată ca la italieni și în această privință o dovadă mai mult a făcut-o zilele trecute un brav bersalier care se află acum la Tripoli. După bătălia dela Sciarra-Sciat, bunul soldat, rănit pe la spate de gloantele arabilor trădători, pe când se târa spre ambulanță ca să i-se panseze rana, trecând pe lângă niște dărâmături de ziduri fu atras de plânsetele unui copil. Îndreptându-se spre locul de unde veneau vaetele dădu de o fețiță de vre-o patru ani, un pui de arab, gol și tremurând, care fusese lăsat în părăsire acolo de familia sa fugară. Bersalierul luă cu sine copilul, o duse în cortul său și cu o dragoste cu adevărat de mamă îi făcu un vestmânt din propria lui cămașă. Tânărul italian era nedespărțit de fida adoptivă, împărțea cu ea porția de mâncare și patul său de campanie, îngrijind ca în nopțile friguroase să aibe o învelitoare caldă și curată. Mica Fatma, deveni astfel „fata regimentului”, iubită și alintată de toți soldații. Cum însă regulamentul militar italianesc nu admite fici adoptive printre rândurile soldaților, mai ales în timp de campanie, într'o bună dimineață un ordin superior făcea cunoscut bunului bersalier să predea pe Fatma carabinieriilor, ca să n'o expue mai mult pericolului focului. Tânărul gene-

DIN ȚARĂ

Brașov

25 oct. v.

„Pentru întărirea bisericii și a neamului“.

Ieri s'a așezat și sfințit peatra fundamentală a internatului român pe lângă școalele noastre medii de aici.

Trei lovituri de ciocan s'au dat asupra pietrei unghiulare a acestei clădiri menită să adăpostească la sânul său secolii dearândul, multe generații de ostași sinceri și râvnitori a ridica neamul prin cultură adevărată la acel loc de onoare, ce-i revine între neamuri prin însușirile sale alese. Trei lovituri de ciocan... cari, date pentru întărirea bisericii și a neamului, cum a spus-o părintele protopop cu glas puternic, trebuie să se repercuteze cu energie în cele patru unghiuri ale țării ungurești, stârnind o înfiorare sfântă, plină de îndemnuri bune în sufletul fiecărui român și vestind dușmanilor, că neamul românesc va trăi mult, va prospera în ciuda tuturor opresiunilor, fiindcă vrea să trăiască.

O zi de mare bucurie a fost aceasta nu numai pentru noi brașovenii, dar pentru toată suflarea românească, care înțelege importanța ce o poate avea o instituție de acest fel în educația și cultivarea tinerimei. Cu acele trei lovituri de ciocan s'a așezat piatra fundamentală a unei pepinieri de educație românească, a unei instituții de absolută necesitate pentru a infiltra în sufletul tineresc entuziasm, iubire, nădejde și încredere în puterea de viață și într'un viitor mai bun al neamului nostru.

Foarte frumos și sugestiv a prins părintele protopop în cuvântarea sa, menirea ideală a acestei instituții, care la rândul său dovedește încă o dată însuflețirea, înțelegerea adâncă a necesităților vitale ale neamului și spiritul altruist al bravilor brașoveni totdeauna gata la mari sacrificii: „pentru întărirea bisericii și a neamului“. Iată o parte mică din această cuvântare:

Tăceți mulcom, tăceți... Popazu vrea să ne vorbească:

„Înălțați mai repede pe această sfântă peatră mândru palat întru fericirea neamului! ...Destul umblat-au pustii și răsleți feciorii Ierusalimului meu!

Voi, Eforii școalelor, să îngrijiți, ca de ochii voștri din cap de sănătatea, de mintea și de inima lor!

Vrem cu orice preț, ca toți feciorii noștri să fie Feți-frumoși ca peatra de sănătoși!

Vrem cu orice preț, ca mintea lor să fie bogată și limpede, cu scaun la judecată!

Vrem cu orice preț, ca inima lor să fie un nesecat izvor de credință, de dragoste și de nădejde:

De credință în Dzeu cel tare și mare al moșilor și strămoșilor noștri;

De dragoste cătră scumpa noastră biserică ortodoxă română;

De nădejde în strălucitul viitor al mult cercatului nostru neam românesc!...“

Pe scurt decursul serbării: După serviciul divin săvârșit în marea biserică sf. Nicolae, întreaga asistență s'a pornit în sunetele clopotelor și bubuitul trascurilor, într'un solemn conduct spre locul din strada Prundului, dăruit def. A. Buntoiu, pentru zidirea unui internat.

Favorizată de o zi frumoasă de toamnă, festivitatea a decurs într'un mod înălțător și asistența neobicinuit de mare, studenții școalelor medii, corpurile profesionale, bărbați și femei, reprezentând toate straturile societății brașovene au trăit câteva momente de adâncă emoțiune sufletească.

Actul sfințirii apei l-a urmat măiastra compoziție a d-lui Dima „Cămara ta mântuitorule“, cântată de corul măiestrului însuși, de pe schelele clădirei. După cântare părintele protopop d. dr. Vasile Saftu rostește o predică frumoasă și ca fond și ca formă. Să cetește apoi binecuvântarea arhierescă a I. P. S. Sale mitropolitului Ioan Mețianu.

După aceea ia cuvânt d. V. Onițiu, directorul școalelor medii, din al cărui discurs splendid și profund reținem un singur pasaj:

„O faptă mare de dragoste este ca soarele, care încălzește pe toți deopotrivă. Vom fi fericiți noi profesorii școalelor, pentru-că vom avea o fortăreață tare în viitorul internat, care va păstra rodul muncii noastre școlare și nu va lăsa să fie smuls de cătră mediul vitreg, în care erau condam-

nați să trăiască până acum — durere — cei mai mulți dintre elevii noștri. Vor fi fericiți elevii noștri, cari vor fi primiți în internat, căci vor putea munci fără griji, având tot ce le trebuie pentru creșterea și întărirea lor. Și în fine fericiți vor fi părinții școlărilor noștri, cari numai ei știu câte nopți nedormite veghiază azi, câte griji nu-i frământă, de teama, ca în lipsa unei griji corăspunzătoare, fiii lor îndepărtați să nu devieze și să nu se primejduiască.

Dee bunul D-zeu, ca atâtea nădejdi de bine și de fericire, câte se leagă de peatra aceasta unghiulară, să se întrupeze aievea în fiitorul internat, spre mângâierea noastră a tuturor, spre înălțarea sfintei noastre biserici, spre întărirea iubitelui nostru neam și spre înflorirea patriei noastre strămoșești!“

Părintele I. Prișcu dă cetire actului comemorativ, scris pe pergament:

Act comemorativ.

Cu vrerea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh

Acum, în zilele Domnitorului nostru, Impărat și Rege, Francisc Iosif I, și cu bunăvoia și cu aplecarea spre vrerea noastră a Inalt Prea Sfințitului nostru Arhiepiscop și Mitropolit, Ioan Mețianu și cu binecuvântarea protopopului nostru și paroh întâiu al bisericii Sf. Nicolae dr. Vasile Saftu și a parohului al doilea, Ioan Prișcu;

Noi, Românii brașoveni, parohieni ai bisericilor Sf. Nicolae din Schei și Sf. Adormiri din Cetate, cu cheltuiala noastră și cu osârdia aleșilor noștri efori, delegați și profesori, fiind prezident al Eforiei protopopul dr. Vasile Saftu, al delegațiilor dr. Nicolae Vecerdea și director al școalelor secundare, Virgil Onițiu;

Am început, să zidim și din temelie să ridicăm Internatul acesta de băieți în anul dela Mântuirea lumii 1911, în luna lui octombrie, în a 23-a zi, iar dela întemeierea liceului nostru în al 62-lea an curgător, fiind plănuitori și meșteri ai zidirei George Dușoiu și Ioan Leucă;

Și am zidit pe locul din ulița Prundului în Schei, dăruit școalelor de răposatul drept credincios al bisericii noastre și milostiv și bun român, Andreiu Buntoiu și am ridicat acest lăcaș, ca să fie în veci spre cinstea și lauda creșterii naționale românești și ca să slujească pentru sănătatea trupurilor și pentru curățirea și înălțarea sufletelor și pentru izbăvirea de multe rele a bunilor copii și tineri români, din ori-ce parte ar veni ei în orașul și la școalele noastre; căci în aceste zile grele, în cari trăim, numai în ei ne mai stă toată nădejdea!

Și spre adevărate am pus această piatră și scrisoare în temelie casei, ca să-i fie sprijin și tărie! Amin.

După cetire părintele protopop dr. V. Saftu încheie actul în o cutiuță și-l așază în piatra unghiulară, lovindu-o, în mijlocul unei tăceri generale, parcă fiștecare simțea importanța nemăsurată a acestui moment festiv, de trei-ori cu ciocanul și rostind puternic: pentru întărirea neamului și a bisericii.

După actul acesta părintele protopop rostește o rugăciune ocazională, ascultată cu adâncă evlavie.

Festivitatea se încheie cu o bucată religioasă a d-lui Dima, executată de cor cu exactitate: „Spre cer ridic ochii inimii mele“.

„Verba movent, exempla trahunt“ au zis cu profundă înțelepciune străbunii.

Dee bunul Dumnezeu, ca exemplul măreț de reale jertfe pe altarul cultural al neamului nostru să aibă efectul fecund întru mărirea neamului.

Cor.

ros o luă în brațe și se execută îndată ducându-o în oraș la postul carabienierilor. Despărțirea a fost însă foarte mișcătoare, mica Fatma nu vrea să-și ia mânuțile din jurul gâtului salvatorului său și plângea cu hohote. Un deputat, care era de față la această emoționantă scenă, se însărcină îndată să-i găsească un adăpost mai bun și o recomandă cu toată căldura doamnelor din „Crucea roșie“, cari se găseau pe bordul vaporului Menfi. Imediat mica arabă fu primită pe vapor și înconjurată de caritabilele infirmiere, cari în frunte cu ducesa d'Aosta, o încărcară de bunătăți și daruri, făcând-o astfel să uite de bunul bersalier, care se întoarse bucuros la postul său, știindu-și „copila“ în mâni bune.

Pe când soldații italieni dau asemenea dovezi de milă și generositate față de un popor selbatec ca arabii, cari au căutat să-i măcească pe la spate, după ce s'au prefăcut că primesc stăpânirea lor, — aproape toată presa din Europa nu găsește cuvinte ca să vestească expediția Italiei în Africa și s'o acuze de acte de brigandaj și neomenie. De unde până mai zilele trecute statele mari europene aprobau pe italieni, deodată ziarele engleze, germane și austriece începură o campanie înverșunată în contra lor. Aceasta se datorește în primul rând faptului că cele mai multe din gazetele din Berlin și Viena sunt proprietatea bancherilor s'au agenților de bursă, cari au tot interesul ca acțiunile turcești să nu scadă. Astfel se explică publicarea articolelor atât de puțin măgulitoare pentru italieni ca și a telegramelor răspândite de agenții Turciei și în care se anunță zilnic câte o mare victorie fictivă a otomanilor.

O altă cauză a acestei campanii contra Italiei trebuie căutată și în censura, care s'a făcut într'o măsură prea exagerată la Roma. Corespondenții ziarelor străine văzându-și telegramele cele mai inofensive mutilate îngrozitor sau cenzurate pe de-a întregul, căntau să facă servicii gazetelor lor, informându-le pe sub ascuns de orice știre ce le cădea sub mână, fără să se intereseze câtuși de puțin de veracitatea faptelor. Pe de altă parte, ziarele simțind nevoia să-și întreție publicul vecinic cu vești proaspete și neprimind din partea Italiei decât depeși oficiale, în care se ascundea mișcarea armatei spre mai marea siguranță a loviturilor, preferau, firește, telegramele venite din sorginte turcească, și anunțau cu litere de un metru înfrângerea suferită de italieni.

În acelaș timp trimișii speciali din Tripolis fiind oprii de a urmări pe câmpul de luptă armata și în mare parte fiind siliți să renunțe — unii de bună voie, alții de nevoie — de a mai da știri din Tripolitania, întorși pe la vetrele lor au căutat să-și verse tot focul contra cenzurii sau dispozițiilor militare, ocărind cum le venia mai bine pe italieni. Aceștia se consolează cu gândul că toată campania contra lor e numai opera gazetărilor și a manipulațiilor de bursă, dar că în fond popoarele din Europa și guvernele lor nu se asociază la opera de denigrare a presei.

Campania presei contra Italiei a avut și un episod vesel, petrecut la München. În ziua de 31 oct. „Münchener Zeitung“ lipi pe străzi afișe chilometrice care reproduceau telegrame venite din Constantinople și anunțau nici mai mult nici mai puțin decât că armata italiană din Tripoli s'a imprăștiat în urma înfrângerii suferite în lupta cu Turcii. Câțiva italieni aflați la München au pus atunci la cale o farsă și au tipărit și lipit peste afișele numitului ziare altele cu cele mai fantastice știri. Astfel se spunea, din izvorul cel mai sigur că: „După înfrângerea dela Sciarra-Sciat italienii făcuți prizonieri în masă, au fost expediați la Constantinople. Sunt 40.000 morți. Printre prizonieri generalul Caneva și deputații Mezzanotte și Papadopoli...“

Sau: „Flota italiană, fără munițiuni, s'a retras în portul (!) Cuneo... Giolitti, a fost împușcat de revoluționari având în frunte pe Sonnino... (șeful conservatorilor italieni. N. R.)“

În sfârșit, o altă telegramă anunță că ministrul Mamaluk Fethy bey exprimase mulțumirile sale corespondentului numitei gazete pentru toate măcelurile de italieni făptuite zilnic chiar în redacția ziarului...“

Farsa italienilor a făcut deliciile populației müncheneze.

Tiberius.

Litere — Arte — Științe

CĂNTEC.

*Ce dor îmi e acum măicuță dragă
Să stau visând sub mărușul nostru 'n floare
Până târziu, când luna 'ncet răsare
Și când atâtea 'n suflet se încheagă.*

*S'aud a apeî dulce murmurare
Și șoapta lină-a plopilor din cale
Și 'n pacea sfântă a zimbetelor tale
Să-mi pară vieța-o zi de sărbătoare.*

*Și ce n'asî da din viață-mi scumpă mamă
Din viața mea — biet cântec de pribeag —
Real să-mi fie visu-atât de drag
Ce 'n toată dimineața se distramă...*

Ovidiu Hulea.

O revistă nouă, vâlvă nouă...

Câte reviste n'au fost silite să apară în al doilea tiraj când au apărut în numărul unul! Dar câte — mă gândesc la bietul *Făt-frumos* — n'au fost tot silite să nu mai apară în ochii lumii după numărul trei. Popularitatea numărului unul e fără discuție, vâlvă noutății, iar lăncezeala numerelor următoare e rezultatul adevărat al felului nostru de educație intelectuală.

Cum luptau studenții în contra „Adevărului”? Nu mai cumpărau „Adevărul”. Cum luptă naționaliștii în contra revistei dlui Densușianu, și cum aderentii curentului modernist împotriva „Neamului românesc”? Nu se cetesc reciproc. Cum se răsbură „Vieța Românească” în contra „Vieței Nouă”? Nu aminteste nici cel mai distins articol s'au cea mai recentă descoperire de istorie literară românească a directorului acestei de pe urmă reviste. Ce vreți, mentalitatea specială, reflectată în temperamentul românesc al acestui secol...

Văzut-ai la noi — afară de excepții onorabile — să se discute și să se releve, măcar atâtea obiectiv ce se aduce ca contribuție meritorie în diferitele domenii ale culturii românești? Nu. De ce nu face „Vieța Românească” de pildă, dare de seamă asupra unei bune traduceri a satirelor lui Horațiu? Fiindcă tinerii traducători sunt elevi ai universității din București. De ce dintre poezii artei nouă se pomenește așa de rar, se cetește așa de rar și se vorbește adesea rău fără să fi fost măcar citiți? Fiindcă tot ce-i nou, e putred după „marcantii” noștri critici, dupăcum tot ce e în genul vechiu, e mediocru, după alții. Amabilități și dintr-o parte și din alta...

Când gândesc acestea, tocmai doresc ca revista „Flacăra” să nu le facă și nici să nu le înțâmpine. Bine ar fi să se înalte peste nivelul comun. Dar te poți întreba: vâlvă noutății? De ce cetitorii se vor reduce considerabil, la numerele următoare? Și de ce, cunoscând mentalitatea publicului nostru cetitor, n'ai întrevădea, cu măhnire, că o publicație care se anunță în condițiuni așa de excelente, o să aibă mult să sufere în condițiunile de viață în care îi e dat să trăiască?

Și ar merita să trăiască sus, obiectiv, nobil, oricine a văzut cu bucurie că această revistă a grupat în jurul ei scriitori din toate școalele și de toate gradele: realiști, poporaniști și simbolizști; bătrâni, maturi și tineri; celebri, buni și începători. Par'că și spiritul românesc ar apărea mai bogat, mai complet, mai cultivat, sub atâtea aspecte!

Decamdată, revista dlui Banu, a produs vâlvă și vâlvă nouă. S'au mișcat și cei mai amortiți și-au încercat, de curiozitate sau de interes, să cetească. Fericit lucru ar fi ca această vâlvă să dureze și să schimbe o părticică din temperamentul intelectualului român de astăzi.

V. V. Haneș.

Gabriele D'Annunzio

de Georg Brandes

Când citești operele lui D'Annunzio ți-se pare că o lume întreagă se desfășură naintea ochilor. Îl admiri și ești plictisit în aceeași vreme, dar proza aceasta italiană întuneacă orice altă creație poetică.

Dintre scriitorii celebri în viață D'Annunzio moștenise mai mult ca oricare altul. Dânsul a moștenit, și-a însușit cultura artistică a celor din urmă 800 de ani.

Firește cunoaște și creațiunile de artă și comorile neperitoare ale vremurilor romane. Dar nu acestea trăesc în sufletul lui, ci tot ce a creat Italia dela începutul evului mediu până în zilele noastre, din isvorul culturii păgâne și creștine.

Toate templele. Frumosului cele prăbușite, tot așa ca și cele de azi, l'au pătruns mai mult, ca pe oricine. El poartă în sufletul lui câmpiile mănoase ale Italiei, cu dumbrăvile, grădinile ei, palatele și vilele, arta arhitectonică a orașelor latine, cu monumentele, tablourile și arcele lor, sculpturile, vasele, cristalele, covoarele, mobilele și toate obiectele de artă, chiar și cele mai mici, cari le poți cuprinde 'n palmă.

Dar nu atât fantezia creatoare îl îndeamnă, ci mai mult cultul, adorația față de tot ce e frumos, îl face să fie cuprins de emoțiuni, cari puțin muritori le pot simți, — în nici un caz diletanții.

Scrisul lui pare uneori prea exuberant, încărcat de elocvență clasică, într'atâtea câteodată, că nu poate satisface dorul stărnit de însăși arta desăvârșită, căci prea se extinde asupra unor momente de puțină importanță, numiri, date, și alte de acestea.

Stilul lui acolo unde ar trebui să fie mai condensat se respiră în schițarea unor amănunte de prisos.

Dacă îi traduci operele în limbile nordice, vei simți tot așa răsuflul puternic al plaiurilor Italiei, unde liniile frumoase și colorile strălucitoare farmecă sufletele.

Are ceva dulce în ființa lui ce te respinge și ceva sărat ce te irită. Dacă va citi cineva vre-o pagină a operelor sale, ascultând muzica izvorului în liniștea tainică a mării, va exclama desigur: „Apele dulci și sărate cântă împreună”.

Trad. de Cerdac.

THOMAS CHARLYLE

Căi bune și căi rele

Dar cum, o să mă întrebați: „Doi oameni nu sunt mai tari de cât unul singur; două voturi nu trebuie să biruie asupra unui singur?” Vă răspund: „Nu, nici două mii, nici două milioane. Mulți oameni votează; dar în cele din urmă veți găsi fără greș, că niciunul nu intră în socoteală afară de puținele, care au nimerit drept. O unitate de acest fel împotriva oricâtor zero veți pofti! Dacă gândul regelui se potrivește cu voința lui Dumnezeu sau cu legea hotărâtă pentru acest Univers, vă pot asigura, că în cele din urmă regele va birui, chiar de ar fi singur împotriva lumii întregi.

Am cunoscut minorități, și chiar mici minorități după numărul capetelor, săvârșind lupte mari, veșnic de amintit în toată lumea. M. Cromwell și Puritanii lui; o minoritate în toate timpurile, numărând capetele; dar autorii și mântuitorii a tot ceea ce e însemnat în lucrurile Angliei noastre. Minoritate, aducând capetele, dar cântărită în cântarul Cerului, o foarte limpede majoritate. Aceea „companie, fie bieți oameni, care mai curând și-ar vărsa sângele”, când se va arăta prilejul, — a ajuns astăzi o nobilă armată de eroi, ale cărei cuceriri sntt menite să dureze veșnic. Căci într'adevăr astfel se sevărășesc marile fapte naționale și de altfel.

Nu fără primejdii și trudă pentru făptuitorii lor; nu desigur, căci n'a fost niciodată un lesne

lucru să împlinească adevărata voință a unui popor, cu atât mai mult adevărata voință a Universului față de acel popor. Nu, e greu și eroic; dar e lesne să numeri ori când pe cei care votează dintr'un popor și să împlinești poruncile băuturii și trâncănelii lor; porunci seci, foarte diferite de „voința” lor, bieți nerozi, fără să mai spunem nimic, de voința Națiunii și de a Universului! Și totuș aceste două voințe, mai ales cea din urmă, sunt singurele, care merită să fie împlinite.

Să cinstim micile minorități, când sunt sincere. Strașnică e lupta lor uneori, dar e pururea biruitoare, ca lupta zeilor. Fii lui Tancred de Hauteville, acum vre-o opt veacuri, cuceriră toată Italia; făcură dintr'însa un corp organic, cu o anume ordine vitală; întemeiară tronuri și principate, care n'au pierit încă în întregime. Normanzii lui Tancred erau vre-o patru mii; Italia pe care o cuceriră în luptă fățișă și o organizară după voia lor, numără vre-o opt milioane de oameni. tot atât de mari la trup, hrânindu-se tot așa de bine. Cum a ajuns să biruie mica minoritate de normanzi într'o luptă care părea așa de disperată? Întâi, nu vă îndoiiți, pentru că aveau dreptate; pentru că într'un chip obscur, instinctiv, dar foarte sincer, ei împlineau porunca cerului și așa hotărâse cerul ca ei să biruiască.

Al doilea, pentru că normanzilor nu le era teamă de pielea lor și era gata să moară în lupta lor când era nevoie. Un singur om cu așa dispoziții printre o mie cu altele, gândiți-vă la astă mică minoritate, sprijinită de întregul univers și urmărită cu privirea de atâtea martori invizibili, să nu piardă nădejdea!

In Cer se hotărăște dacă un om are să fie sclav sau liber; actele parlamentului încercând să hotărască pe pământ acest lucru fac o jalnică treabă uneori. Acela pe care Cerul l'a făcut sclav nu e parlament de oameni nici putere pe pământ care să-l poată face liber. Nu; e legat în lanțuri de care parlamentele cu milioanele lor nu se pot atinge. Poți săi dai numele de liber, poți săi dai pământuri venituri, orce: cu cât vei lumina mai tare pe dinăuntru imaginea lui de sclav, cu atât se vor accentua mai mult și mai urit trăsăturile lui de sclav. Eroismul, înțelepciunea bărbătească nu sunt ale lui: multe lucruri poți săi dai, dar astea nici odată. Pe el Puterile Supreme l'au însemnat făcându-l sclav; l-au menit nu să poruncească ci să asculte, în lumea asta. Pe acesta nu-l puteți libera; a proclama pe acest om liber, nu este o Evanghelie a Domnului pentru ceilalți oameni; este o alarmată Evanghelie a Diavolului pentru el însuși și pentru noi toți. Statele sunt fericite și nobile în măsura în care hotărăsc drept cine e sclav și cine liber, sunt nefericite, nenobile și menite prăpădului dacă hotărăsc rău.

Putem fi siguri, în cele mai constituționale țări Cerul știe cine e sclav și cine nu e. Și cu privire la votare, pot da această regulă: Orce vot de sclav adevărat nu e decât o pagubă, orcând, orunde și orcum l-ar da. E un adevăr acesta: Nu trebuie vot de sclav; — și mai e un adevăr și cestăalt, nu tot atât de clar, dar egal de sigur: După cum Natura și Soarta strășnică, iar nu legile și averea hotărăsc robia unui om, acestea din urmă, în cele mai multe cazuri, au hotărât rău! Faptul este că sclavii sunt în înspăimântătoare majoritate pretutindeni și voturile lor (de care nu ne putem încă scăpa) sunt o nenorocire în aceeași proporție. Acesta e izvorul multor alte nenorociri.

Trad. de Antoniadă.

Dr. ȘTEFAN TAMAȘDAN

medic unv. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Virgil Popovici din Giroda și Constantin Micu din Bucoveți; învățătorii Ioan Surdu și Iosif Seu din Bucoveți. Cunună frumoasă a damelor au format-o d-nele: Buibaș, dr. Adam, Tioldan, Micu, Teaha, Seu și d-soarele Buibaș și Tioldan.

Domnul Romulus Cărăbașiu directorul despărțământului prin un discurs însuflețit, în liniamente generale face cunoscut țăranilor noștri istoricul, activitatea „Astrei” și munca depusă pentru „Astra” a fericiților noștri metropoliți Șaguna și Șulțiu. Tot cuvântul este primit cu un vădit interes al participanților.

Cetite fiind rapoartele obicinuite, domnul dr. Pompil Cioban a ținut o prelegere avântată despre „Tovărășii și foloasele lor”.

Prelegerea ținută în limbaj popular bine ales și înțeles de toți, a fost demonstrată cu exemple practice și de interes general. D. Cioban a făcut un serviciu netăgăduit de mare îndemnând pe țăranii noștri la crearea de tovărășii, căci ceea ce nu poate face unul, la doi ori trei inși sigur le va succeda.

După prelegerea d-lui Cioban s'a cetit disertațiunea d-lui E. Ungurean „Despre concubinaj” prin care s'a biciuit toate relele ce bântuie în sinul țărânilor noastre din comitatul Timiș.

Alegându-se membrii comitetului în persoanele d-lor dr. Adam, dr. Cioban, dr. Crăciunescu și dr. Doboșan, președintele mulțumește atât disertațiilor cât și participanților pentru interesul manifestat „Asociațiunii” noastre exprimându-și speranța, că din multe învățături bune auzite, cu toții ne vom niza a trage și foloase din ele.

După adunare ni-am adunat cu toții pe câteva minute în casele ospitale a d-lor Buibaș și C. Micu. — M.

Moartea lui Gr. C. Mano. sâmbătă 20 oct., la ora 1 din noapte, a încetat din viață la locuința sa din str. Popa în București cunoscutul și energicul luptător pentru drepturile penzionarilor Grigore C. Mano, fost președinte al societății penzionarilor, fost șef de divizie în ministerul cultelor și fost consilier comunal.

Regretatul Mano era o figură simpatică în București și o fire independentă. Lupta sa pentru îmbunătățirea clasei pensionarilor, era fără preget și aproape tot ce s'a obținut dela diferite parlamente, în favoarea pensionarilor, este datorit lui.

Gr. C. Mano, în scopul urmărit a colaborat la o mulțime de ziare și a fondat el însuși „Independentul” și „Gazeta penzionarilor”, cari erau aproape în întregime redactate de dânsul.

În luptele politice s'a făcut cunoscut, mai ales în campania în favoarea fostului mitropolit Ghenadie, când făcea parte împreună cu alții, din comitetul de rezistență al d-lui N. Flea.

Defunctul era decorat cu ordinele „Coroana României” în gradul de ofițer, cu „Steaua României”, cu „Apărătorii Independenței” și „Bene Merenti” cl. I.

Corpul regretatului Mano, a fost transportat în capela cimitirului Bellu, iar înmormântarea a avut loc luni 24 octombrie ora 3 după prânz.

Pensionarii au asistat în corpore, cu drapelul societății.

Fie-i țărâna ușoară.

Dr. DUMITRU POPA

Medic universal. Fost medic de clinică și spital.
Specialist în morburii interne,
de femei, de copii și de urechi.

ARAD

Și-a transpus locuința în strada Deák
Ferenc Nr. 35. (Librăria diecezană).

Consultații: 8—10 ore a. m. și 2—4 ore p. m.

ECONOMIE-FINANȚE

Banca austro-ungară

(Oesterreichisch-Ungarische Bank — Osztrák-Magyar bank)

de Gavril Todică

Pentru înțelegerea generală a fiecărei poziții din Bilanț, apoi din Contul Perdere și Profit, al băncii austro-ungare, ajung cunoștințele expuse în șirele precedente. Lămurirea deplină a tuturor operațiilor ne-a dat-o, de altfel, în limba noastră, d. Ioan I. Lăpădatu, în broșura sa despre banca austro-ungară. Totuș prezintă un interes de a cunoaște amănunțit unele date și fapte din gestiunea normală a instituției. Le relevăm pe baza rapoartelor anuale publicate de Bancă, pe bază deci de informații autentice. Astfel de date și fapte sunt: acoperirea circulației de bancnote; circulația de giro; beneficiile nete realizate de Bancă și împărțirea lor; proporția, în care se împărțese acționarii și statele din aceste beneficii.

Dupăcum am mai accentuat acoperirea circulației de bancnote e preocuparea principală a băncilor de emisiune. Banca austro-ungară, în sensul legii și al paragrafului 83 din statute, încă nu e obligată la *plată în numărar*, adică să-și răscumpere necondiționat biletele în monedă metalică. Dar lucrul acesta îl face de bună voie. În 1910 expirând privilegiul băncii, ungurii — în bună parte — doreau bancă națională independentă.

Dorința nu li s'a realizat. S'a prelungit privilegiul băncii comune până în 1917¹⁾. Dar chestiunea a aruncat valuri mari, dând naștere unei literaturi întregi și la desbateri furtunoase în parlament. Aderenții băncii independente cereau, ca cel puțin, dacă nu se înfăptuiește banca națională ungară, să se decreteze prin lege obligativitatea plății în numărar pentru banca actuală comună.

Plasarea efectelor în străinătate — ziceau ei — e mai ușoară pe lângă plată în numărar obligatoare, decât pe lângă plată facultativă. Apoi prestigiul valutei de coroane și creditul monarhiei încă reclamă plata în numărar, decretată prin lege. Capitalistul strein nu se expune bucuros la oscilația de curs a etalonului. Nu voeste să suporte rizicul disagiului. Voeste să știe exact, cât primește pentru couponul hârtiei ce o cumpără.

Aderenții băncii comune afirmă, din contră, că decretarea prin lege a plății în numărar nu e oportună, balanța comercială fiind pasivă. Stocul de metal s'ar apăra mai greu. Străinătatea știe că *de fapt* avem plată în numărar. Cu toată decretarea prin lege a uzanței acesteia, dacă vom dori să plasăm mai bine hârtiile noastre în Franța, Anglia, Germania — va trebui să le emitem în valuta țărilor respective. Capitalistul strein voeste să știe cum i se plătește couponul în valuta țării sale.

În mijlocul acestor idei și păreri contrare s'a decretat prelungirea privilegiului băncii comune până în 1917, impunându-i-se numai susținerea cursului intervalutar pe al pari (paritatea valutei).

Să vedem acum, în ce mod banca comună plătește în numărar fără să fie obligată prin lege. Plătește fiindcă poate. Rezerva metalică i-a fost:

In termen mediu	1905	Cor. 1,425.069.451-69
la 31 dec.	"	1,488.589.000—
In termen mediu	1907	" 1,448.161.000—
la 31 decembrie	"	1,440.878.620-77
In termen mediu	1908	" 1,505.439.000.—
la 31 decembrie	"	1,535.785.940-67
In termen mediu	1910	" 1,704.849.000.—
la 31 decembrie	"	1,669.168.019.78

În schimb, circulația medie de bilete a fost:
în 1905 de Cor. 1,626.304.000.—
" 1907 " " 1,839.812.000.—
" 1908 " " 1,864.323.000.—
" 1910 " " 2,081.430.000.—

Deosebit de rezerva metalică, mai servă la acoperirea circulației de bancnote portofoliul

¹⁾ În momentul când scriu aceste șire (Iulie 1911), încă nu e pe deplin încuviințată prelungirea.

de eambii, de varante, de lombard etc., încăl totdeauna circulația e supra-acoperită. Să luăm, de exemplu, încheierea dela 31 decembrie 1910.

Circulația de bilete Cor. 2.375.938.120—

Aceasta trebuia garantată cu metal, în rațiunea de 40 la sută, adică în sumă de coroane 950,375.248. — În loc de suma aceasta, banca a avut rezerva de cor. 1.669.168,019-78 adică 70-25% a valorii biletelor aflate în circulație.

Mai rămăneau de acoperit prin operații de bancă:

restul circulației de bilete	C.	706.770.100-22
și agajamentele scadente imediat și anume:		
bonuri străine în giro	C.	193.832,267-23
alte bonuri și pretens. străine	C.	30.611,234-38
scrisuri fonciare esite la sorți	C.	649,600—
interese de scrisuri funciare și dividende nereclamate	C.	122,030-20
Total C.		931.985,232-03

Acoperirea bancară.

Cambii, vacante și efecte scontate	C.	889.087,778-48
Imprumuturi pe gagiu	C.	148.908,100—
Efecte și cupoane rescumpărate	C.	156,187-56
Trate asupra pietelor externe și bilete străine	C.	15.325,455-36
Total C.		1.053.476.521-40

Suma ce trebuia acoperită fiind C. 931.985,232-03

a fost supra-acoperită cu C. 121.491,289-37

Circulația de giro.

Instituția de cecuri și clearing la băncile principale și îndeosebi la băncile postale își are importanța deosebită prin reducerea la minim a circulației de numărar. În bună parte, acelaș rost revine circulației de giro la Banca-Austro-Ungară.

Un om de afaceri, un institut financiar, își poate deschide un cont de giro, depunând anumită sumă fundamentală, care trebuie să rămână neatinsă pe toată durata legăturii. În contul acesta se fac încasări și plăți. Șaldu totdeauna e în favorul procesului de cont....

Circulația aceasta, an de an, ia proporții enorme, din cari ne putem face idee despre marea ei avantajie atât economic-financiar, cât și al tehnicii de plată.

In 1904 a fost de coroane	48.593.524,704-55
In 1905 " " "	48.590.036,050-96
In 1906 " " "	56.206.359,574-44
In 1907 " " "	63.626.334,119-85
In 1908 " " "	67.911.278,274-53
In 1909 " " "	75.226.923,624-27
In 1910 " " "	82.304.969,784-27

Bibliografie

—x—

Au apărut:

Amintiri, de A. Ciura, în editura „Librăriei naționale” S. Bornemisa — Orăștie. Prețul 1 cor. 60 fileri, 20 fil. porto.

Poezii, de G. Rotică. Ediția II. Câmpulung. Prețul 2 cor.

La masa calculului, (nuvele și schițe) de Căton Teoderian. Tip. „Poporul”, București. Prețul 1 leu 50 b.

Planul de învățământ și îndreptarul metodic pentru școalele populare confesionale gr.-or. române, aprobat de d. ministru de culte sub nr. 7311—1911 și confistul mitropolitan gr.-or. român sub 178 M. 1911, prețul cor. 3— plus 30 fileri porto postal.

POȘTA REDACȚIEI.

Sonius. Selmezbánya. Sunt idei bune în articol, dar desfășurarea lor e lipsită de claritatea necesară, limba e foarte defectuoasă. Nu se poate publica.

Redactor responsabil: Atanasiu Hălmăgian.

Sunt aplicată
a mă angaja de econoamă
la vre-un preot, inv. sau funcționar.

Marița Iacob,
ARAD, Boczko-utca 8.

„PIANA“

PÉNZ- ÉS HITELINTÉZET RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG ALSÓPIÁN

Meghívó.

Van szerencsénk a „Piana“ pénz és- hitel-intézet részvény-társaságnak 1911. november hó 20-án d. e. 9 órakor Alsópián községben a gör. kel. ellemi népiskolai nagyteremben tartandó

alakuló közgyűlésére

meghívni.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az alaptökének kellő aláírás és befizetés által történt biztosításának-megállapítása.
2. Határozat a társaság megalakulása felett.
3. Az alapszabályok megállapítása.
4. Az igazgatósági tagok megválasztása.
5. A felügyelő bizottsági tagok megválasztása.
6. Az alapító tagok felmentése.

Alólírott alapító tagok kéri az összes részvényaláírókat, hogy ez, által magukat meghívottaknak tekintsék.

Alsópián 1911. évi október hó 31-én.

I. A. Bena, Savu Sabin,
Florea Savu, Timar Mafteiu,
Popa Ioan, Todoran Melinton,
Cosma Alexandru, Solomon Nicolae.

Caut un student de filosofie abs.

in limbile latină, maghiară, pentru instruirea la sat, pe cale privată a fiului meu de I. cl. gimn. — **Loc stabil.** — Reflecțanții serioși pe lângă indicarea pretensiunilor să se adreseze la red. ziarului „Românul“.



Izvor ieftin de cumpărat
gramofoane și plăci
de vânzare și cu plătire în rate
Noutăți! Au apărut noi plăci românești. Cereți preț curentul și gratis din Margle magazin de

gramofoane

al lui

TOTH IÓZSEF
SZEGED, STRADA KÖNYÖK Nr. 3.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte recipise de amanet,

aur, argint sdrobot și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de cumpărat. **Telefon 438.**

Imprumuturi

cu amortizație și imprumuturi pentru funcționar, vinderea și cumpărarea de moșii și parcelarea lor o mijloace mai avantajos:

Biroul de intermediare:

Vig Lajos

Arad, Arpad-tér Nr. 5.

∴ Telefon Nr. 671. ∴

ASSAEL Telef: 835
IACOB și FIUL

Arad, drumul Radna 23.

Fabrică de mașini, motoare, instrumente și mașini agricole. Lifturi de povară. — Planuri și preliminară gratuit.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică împreună cu becuri, esecută și furnizează prompt sub cele mai favorabile condiții de plătire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată încrederea subscrișului și va fi pe deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai moderate dela firma

KOCH DÁNIEL

intreprindere de instalare a sonerilor și telefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Au sosit cele mai frumoase și mai noi ghetete de vară și toamnă.

Ghetete de bărbați și dame Salamander

cu renume mondial, se capătă în culoare galbină și neagră cu 16 coroane 50 fleri exclusiv la mine.

Weinberger János

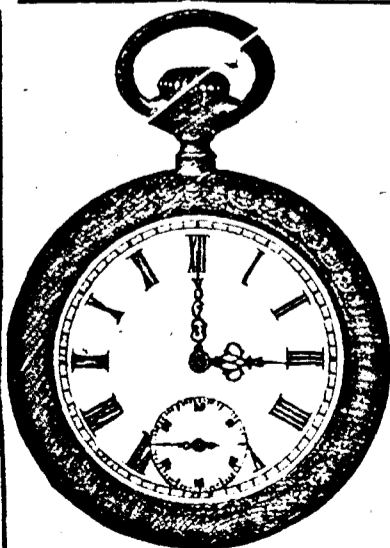
prăvălie de ghetete de rangul I-ii.

Arad, piața Andrassy Nr. 20.

Coman tele din provincă se execută încă în aceeași zi.



25 (11)



Cele mai bune **oroloage**

Cele mai solide și **juvaericele**

cele mai moderne

atât pe **bani gata, cât și în rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, liferează cea mai bună prăvălie în aceasta privință

în întreagă Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul“ (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul“). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului românesc din provincă, m'am hotărât să deschid în Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la ministerii și la alte foruri, orice informații comerciale și în general în orice cauză dan în restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez rezolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu referentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac tot felul de mijlociri comerciale și comande. Prețuri moderate, serviciu prompt, informații detaliate. La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

Cel mai bun și mai încrezut mijloc de curățirea și nobilitarea feței, care se deosebește de toate mijloacele cunoscute până acum este

Serail crema a lui Rozsnyay.

Cultivă și înmoaie pielea feței, efectul ei tinerească împrumută feței o finețe de catifea, îndepărtează pistrii și alunițele, netezește încrețiturile.

Prețul unui tub 1 cor.

Pudră Serail a lui Rozsnyay.

Se pregătește în culoare albă, roză, crem, ca toate produsele mele de Serail, constă din substanțe nevătămătoare. E foarte plăcută doamnelor pentru însușirea ei de a ascunde scăderile.

O cutie 1 cor. 20 fil!

Săpun Serail a lui Rozsnyay.

Cu miros plăcut și durabil, înmoaie pielea.

O bucătă 70 fileri.

Pe poștă le trimite:

farmacia **R o z s n y a y**
Arad, Szabadság-tér.

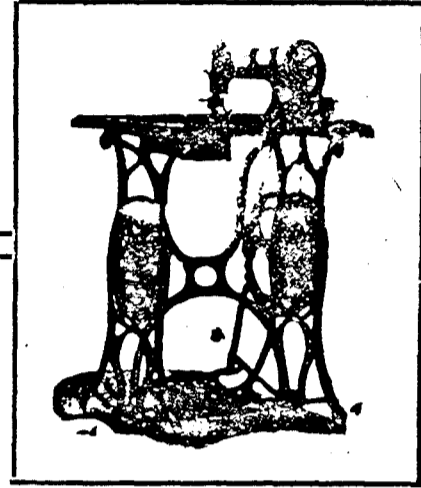
Comande din provincă să efectuească încă în aceeași zi.

Cele mai bune mașini de cusut

se capătă pe lângă solvire favorabilă
în rate la firma

Kalenda János

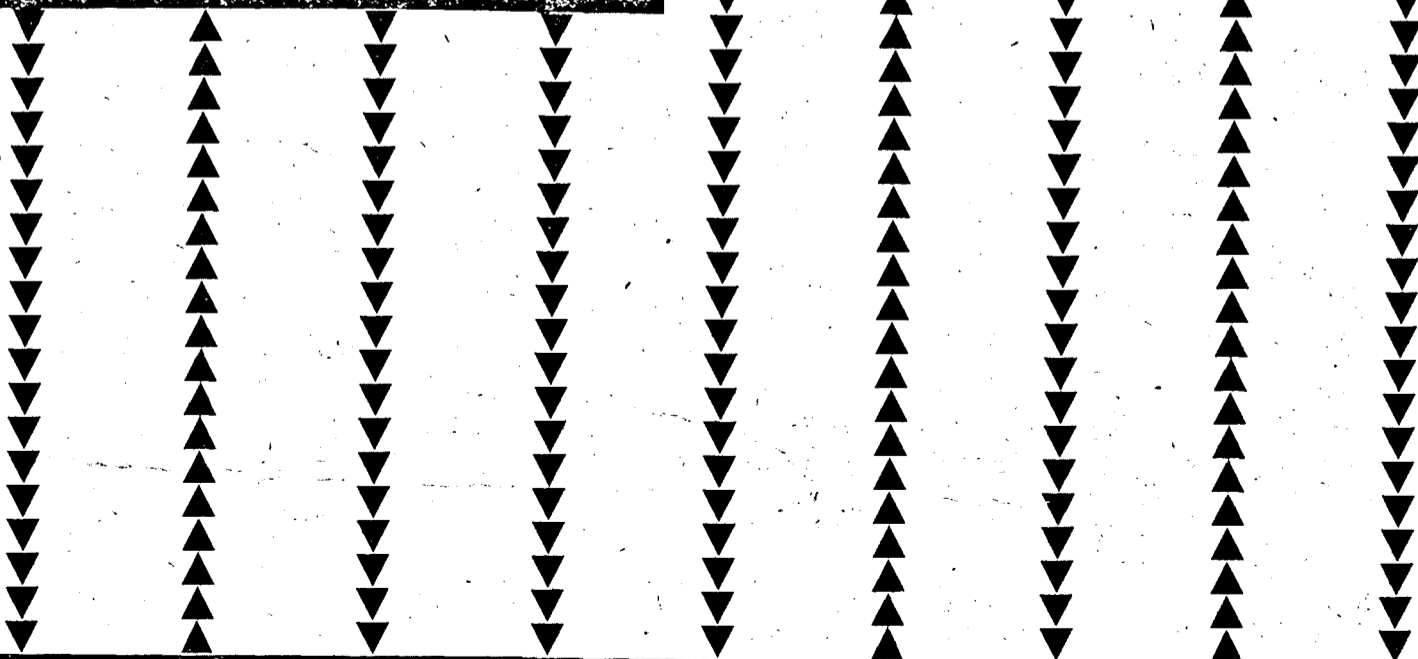
Nagyvárad, lângă biserica „Holdaș“.



Tot acolo: Mare alegere în arme
de vânat și revolvere, precum gra-
mofoane și părți necesare.

Telefon — (în tot comitatul) — Nr. 245.

Atelierul tipografic al ziarului „Românul“ și a foii populare a partidului național român din Ungaria, „Poporul Român“. Anunță cu a-dânc respect o-noratăului pu-blic românesc întrarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului, stând la dispoziția comitetului nostru național. Provăzută cu aranjament tehnic modern, care îi dă puțința să execute lucrări alese și artistice în ale tipografiei.



Singurul institut de asigurare ardelean
„TRANSSYLVANIA” SIBIU, str. Cisnădiei 5.
 Edificiile proprii.

Asigurări împotriva focului,

pentru **edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile, etc.** pe lângă premii recunoscute de cele mai favorabile condiții.

Asigurări asupra vieții

(pentru învățători și preoți români gr.-or. și gr.-cat. dela așezămintele profesionale cu avantajii deosebite), pe **cazul morții și cu termen fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asigurări de zestre (copii), pentru serviciul militar, asigurări pe spese de înmormântare.**

Asigurări de accidente corporale,

contra **infracției (furt prin spargere), și alte nenorociri întâmplătoare.**

Asigurări contra grindinei (de piatră). Asigurări de pagubă la apaducte.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910.	K.	5,003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate	"	4,834.801-12
Starea asigurărilor cu sfârșitul anului 1910 (foc	"	119,830.992-—
(viață	"	11,020.266-—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	"	2,204.317-—

Prospecte în combinațiile cele mai variate se trimit și se dau gratuit orice informații în birourile direcțiunii, str. Cisnădiei nr. 5, la agentura principală în Arad, Brașov și Cluj precum și la toate agenturile locale.

Persoane versate în acuziții, cari au legături bune, se primesc în serviciul institutului cu condiții favorabile.

Fondat în anul 1885.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘANA”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII ÎN TIMIȘOARA.

Centrala: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-tér Nrul 1 (Palatul Mocsonyi).

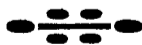
Filialele: :: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Delta. ::

Capital propriu 1,500.000 cor. Depuneri 5,000.000 cor.

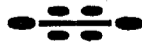
Telefon: Centrala, Direcțiunea: Nrul 510. :: Contabilitatea: Nrul 1149.

„ Filiala Buziaș Nrul 10. Filiala Recaș Nrul 14. Filiala Ciacova Nrul 16. Filiala Delta Nrul 26.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu case de economizare.

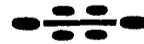


Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese, fără nici o detrageră.

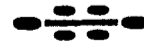


După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

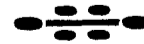
Depuneri până la 10.000 cor., după starea caselor se plătesc și fără abdicere.



Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire ipotecară.



Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).



Acordă împrumuturi ipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ.